

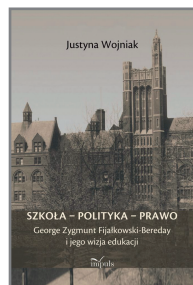
Joanna Falkowska
ORCID: 0000-0002-6895-3014
Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu

Metoda porównawcza w działalności i piśmiennictwie George’a Zygmunta Fijałkowskiego-Beredaya

The Comparative Method in the Activity and
Writings of George Zygmunt Fijałkowski-Bereday

Justyna Wojniak, *Szkola – polityka – prawo.
George Zygmunt Fijałkowski-Bereday i jego wizja edukacji*,
Oficyna Wydawnicza „Impuls”, Kraków 2019, ss. 362

Publikacja Justyny Wojniak¹ *Szkola – polityka – prawo. George Zygmunt Fijałkowski-Bereday i jego wizja edukacji* ukazała się w 2019 roku nakładem Oficyny Wydawniczej „Impuls” w Krakowie. Jest to monografia, która wpisuje się w obszar badań biografistyki pedagogicznej oraz pedagogiki porównawczej i została poświęcona jednemu z wybitnych przedstawicieli pedagogiki porównawczej. Jej autorka, przygotowując się do ukazania działalności i twórczości mało znanej na gruncie polskim postaci George’a

¹ Dr hab. Justyna Wojniak jest członkinią Katedry Historii Oświaty i Wychowania w Instytucie Pedagogiki Przedszkolnej i Szkolnej na Uniwersytecie Pedagogicznym im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie.

SPI Vol. 24, 2021/2
ISSN 2450-5358
e-ISSN 2450-5366

Zygmunta Fijałkowskiego-Beredaya, przeprowadziła szereg zagranicznych kwerend archiwalnych (Uniwersytet Stanforda, Uniwersytet Columbia oraz Uniwersytet Harvarda). Kwerendy te umożliwiły dotarcie do wielu publikacji Fijałkowskiego-Beredaya, które do tej pory nie zostały przetłumaczone na język polski. Wykorzystując metody badawcze stosowane na gruncie nauk społecznych, Justyna Wojniak sięgnęła zarówno do opublikowanych prac Fijałkowskiego-Beredaya (książki, artykuły naukowe i prasowe), do zachowanych w archiwach tekstów jego wystąpień, ale także do dokumentów prywatnych (korespondencja, notatki). Autorka wykorzystała również angielskojęzyczne opracowania, w których znalazła odniesienia do działalności i twórczości bohatera swojej pracy.

Książka składa się z pięciu rozdziałów. Pierwszy z nich pt. „Jerzy Adam Rotblit/George Z.F. Bereday: żołnierz – imigrant – uczony” (s. 23–79) ma nie tylko charakter wprowadzający w problematykę pracy, ale też przybliży drogę życiową Beredaya – lata spędzone w Polsce, czas edukacji i pracy, najpierw w Wielkiej Brytanii, a następnie w Stanach Zjednoczonych. Rozdział ten stanowi bardzo udaną próbę ukazania w jak najbardziej wielowymiarowy sposób tej postaci.

W rozdziale drugim (s. 81–144) pt. „Idea społecznej równości i edukacja dla wszystkich – źródła etycznych i intelektualnych inspiracji” autorka wzięła na warsztat pracy inspiracje intelektualne i światopoglądowe Beredaya, ukazując ponadto dorobek badaczy, do których się on odwoływał w swojej pracy naukowej, a więc Richarda Henry’ego Tawneya (mentora Beredaya z czasów jego studiów w London School of Economics) oraz Roberta Ulicha (profesora historii i filozofii edukacji na Uniwersytecie Harvarda). Autorka podkreśliła, że koncepcja kształcenia przez całe życie stała się dla Beredaya jedną z ważniejszych przesłanek przesądzających o efektywności systemu edukacji.

W trzecim rozdziale (s. 145–229) pt. „Metoda porównawcza w badaniach nad edukacją” Justyna Wojniak skoncentrowała się na metodzie porównawczej w badaniach pedagogicznych, przybliżając przemyslenia Beredaya, które zawarł w książce *Comparative Method in Education* z 1964 roku, a dotyczące metodologicznego statusu badań porównawczych w pedagogice. Autorka postawiła w tej części hipotezę, że Bereday ze swoim sposobem postrzegania zagadnień

edukacyjnych i roli badań w tym obszarze znacznie wyprzedził dyskurs globalizacyjny.

Z rozdziału czwartego (s. 231–295) opracowania pt. „Metoda porównawcza w praktyce – wybrane systemy edukacyjne w ujęciu Beredaya” dowiadujemy się o sposobach praktycznego wykorzystania założeń metodologicznych Beredaya. Autorka przybliżyła zatem badania tego komparatysty nad konkretnymi systemami edukacyjnymi, najbardziej interesującymi dla niego i jego zespołu badawczego, a mianowicie systemami dwóch państw: Związku Radzieckiego i Japonii.

Natomiast ostatni, piąty rozdział (s. 297–341) pt. „Dziecko i jego prawa – nowa perspektywa w edukacji” dotyczy praw osób niepełnoletnich w ujęciu Beredaya. Autorka w tej części pracy starała się ukazać dążenia Beredaya do skonstruowania szerokiego, systematycznego opracowania, odnoszącego się w sposób wyczerpujący do statusu prawnego osób małoletnich.

Warto wspomnieć, że Justyna Wojniak nie tylko przeanalizowała dostępne publikacje i opracowania dotyczące Beredaya, ale też przeprowadziła wywiady z członkami rodziny tego cenionego komparatysty. Dzięki temu udało się uzyskać niezwykle cenne materiały, które niewątpliwie wzbogacają publikację. Ponadto autorka odwołała się do niedostępnych polskiemu czytelnikowi tekstów, a to właśnie ich przybliżenie pozwala na docenienie Beredaya nie tylko jako komparatysty, ale przede wszystkim jako politologa, prawnika, poligloty i dyplomaty, a także społecznika zaangażowanego w pracę na rzecz trudnej młodzieży czy też podejmującego działania antydyskryminacyjne.

Justyna Wojniak w swoich badaniach pokazała, że George Zygmunt Fijałkowski-Bereday, który był kontynuatorem myśli takich twórców, jak Michael Sadler czy Isaac Kandel, wniósł w rozwój pedagogicznych badań porównawczych nie tylko oryginalne spojrzenie, uwzględniające społeczny i polityczny wymiar tych badań, ale także rozwijał podejście badawcze swoich poprzedników. Lektura książki *Szkoła – polityka – prawo. George Zygmunt Fijałkowski-Bereday i jego wizja edukacji* pozwala na poznanie nie tylko postaci tego wybitnego Polaka, ale także na zrozumienie czym są badania porównawcze dla polityki oświatowej. Wreszcie trzeba zauważyć, że publikacja stanowi udaną próbę wypełnienia niedostatków

w polskim i międzynarodowym piśmiennictwie poświęconym
wybitnym XX-wiecznym badaczom zjawisk edukacyjnych.

ADRES DO KORESPONDENCJI

Dr hab. Joanna Falkowska, prof. UMK
Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu
Instytut Nauk Pedagogicznych
e-mail: jfal@umk.pl